

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ**

**Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»**

**Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

3 листопада 2023 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 3 листопада 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2023. – 306 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «23» листопада 2023 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Бобирева О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1	
ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
<i>Ангеліна Герич, Марія Кузьма-Качур</i> ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СТАНДАРТУ	10
<i>Іван Кушнір</i> ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН	12
<i>Марина Ледок</i> ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
<i>Жанна Макара</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ	22
<i>Антоніна Микуліна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	26
<i>Sofiya Chovriy, Nikoletta Popovych,</i> THE PHENOMENON OF “CULTURAL COMPETENCE” IN INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC DISCOURSE	30
РОЗДІЛ 2	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
<i>Дмитро Грегірчак</i> «АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	34
<i>Тетяна Гичка, Надія Брижак</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
<i>Анжеліна Пугач</i> МЕДІАОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	40
<i>Мирослава Томинець, Маріанна Горват</i> ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
<i>Михайло Яцура</i> АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	
<i>Анастасія Буркало, Надія Брижак</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	55
РОЗДІЛ 4 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	
<i>Тамара Бондар, Віталій Симонян</i> ЕТНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ	59
<i>Олена Мішкулинець, Анастасія Стець</i> ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ СТОРІТЕЛЛІНГУ	62
<i>Анастасія Леврінь, Мирослава Томашевська</i> ПЕДАГОГІЧНА ФАСИЛІТАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	66
<i>Наталка Лібак</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НУШ	69
<i>Володимир Орбан</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КАДРІВ У СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	73
<i>Альбіна Сабов, Антоніна Микуліна</i> ОСОБИСТІСНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	77
<i>Андрея Молнар-Чатлош</i> ФЕНОМЕН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	81
<i>Ангеліна Троян, Марія Кузьма-Качур,</i> ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ STEM – ОСВІТИ	84
<i>Оксана Фенцик, Марія Кинів</i> РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ	87

Володимир Орбан,
спеціальність 015 Професійна освіта,
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,
Мукачівський державний університет

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КАДРІВ У СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Підготовка кваліфікованих кадрів у системі цифрових технологій зумовлена широким упровадженням інноваційних інформаційно-комп'ютерних технологій. Це призводить до зміни форм, способів, інструментів діяльності сучасного громадянина у вимірі цифрової дійсності. Неухильно зростає попит на професіоналів, які володіють компетентностями цифрового захисту, що передбачають перехід у віртуальну, цифрову площину або залежать від безперебійного функціонування комп'ютерно-комунікаційних мереж та електронних сервісів. За переконливим твердженням українських науковців сьогодні «перед національною освітою поставлено якісно нові завдання, що відображають нові світові тенденції» [1, с. 489]

Цифровий простір уже став офіційно визнаним п'ятим простором, що штучно сформувався й фактично перетворився на окрему сферу різноманітної діяльності людства, протистояння та боротьби між державами, державними й недержавними акторами, охопивши, зокрема, воєнні та інші конфлікти, збройне протиборство. Подолання загроз, розроблення рішень для зміцнення інформаційної безпеки на національному рівні, збереження та протистояння будь-якому втручанню в інформаційне середовище потребують кваліфікованого високотехнологічного захисту інформації, професійного регулювання й управління, підготовки фахівців у цій сфері.

Заклади вищої освіти, які готують фахівців вказаного профілю, активно працюють над змінами у підготовці фахівців цифрових технологій до освітньої діяльності. З метою удосконалення якості надання освітніх послуг до організаційно-педагогічного процесу залучаються кваліфіковані інженерно-педагогічні кадри, оновлюється освітньо-нормативне підґрунтя, що регулює механізм підготовки майбутніх фахівців, створюються програми, проекти,

заходи, спрямовані на реалізацію творчого потенціалу й формування їхнього практичного досвіду. Разом із тим, професійна система підготовки кадрів для упровадження цифрових технологій ще не повністю сформована для того, щоб забезпечити ефективність освітнього процесу: розробленості потребує методологія формування практичних умінь та навичок, удосконалення змісту, завдань, вимог та результатів підготовки фахівців. Актуальними залишаються матеріально-технічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу [5, 251].

Поняття «фахівець цифрових технологій» ввібрало достатньо широкий зміст діяльності з погляду професійних можливостей і компетентностей; разом із тим, у реальному професійному середовищі таких фахівців диференціюють відповідно до специфіки обраного напрямку й сукупності методів, що використовуються для забезпечення безпеки відповідного об'єкта. Зазначений аспект наразі відображено в оновленому Національному класифікаторі України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» через унесення (відповідно до тенденцій розвитку сучасного суспільства й потреб ринку праці) переліку «професійних назв роботи» за спільним кодом професії 2139.2. Фахівці кібербезпекової сфери розмежовуються за зонами професійної компетентності, що, таким чином, значно розширює діапазон застосування знань і вмінь. Так, випускник технічного університету або технічного факультету закладу вищої освіти, працевлаштовуючись, може орієнтуватися на перелік відповідних професій у КП: аналітик загроз безпеки, аналітик систем захисту інформації та оцінки вразливостей, аналітик з безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем, дізнавач (сфера кібербезпеки та захисту інформації), експерт-криміналіст (сфера кібербезпеки та захисту інформації), експерт-криміналіст судової експертизи (сфера кібербезпеки та захисту інформації), слідчий з кіберзлочинів, фахівець з криптографічного захисту інформації, фахівець з питань безпеки (інформаційно-комунікаційні технології), фахівець з підтримки інфраструктури кіберзахисту, фахівець з реагування на інциденти кібербезпеки, фахівець з тестування систем захисту інформації, фахівець з технічного захисту інформації, фахівець сфери захисту інформації [2].

Підготовка фахівців цифрових технологій у вітчизняній технічній вищій освіті відбувається через трансформацію її змісту з переорієнтацією на формування готовності для реального життя та практичної реалізації вмінь і знань у професійній діяльності. Так, кадровий потенціал для цифрової галузі забезпечується технічними закладами вищої освіти України. Зокрема, Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Фізико-технічний інститут, кафедра інформаційної безпеки), Національним авіаційним університетом (факультет кібербезпеки, комп'ютерної та програмної інженерії, кафедра безпеки інформаційних технологій), Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут» (факультет комп'ютерних та інформаційних технологій, кафедра обчислювальної техніки та програмування), Національним університетом «Львівська політехніка» (Інститут комп'ютерних технологій, автоматики та метрології, кафедра захисту інформації) та ін.

Фахівці кібербезпекової сфери розмежовуються за зонами професійної компетентності, що, таким чином, значно розширює діапазон застосування знань і вмінь. Так, випускник технічного університету або технічного факультету закладу вищої освіти, працевлаштовуючись, може орієнтуватися на перелік відповідних професій у КП: аналітик загроз безпеки, аналітик систем захисту інформації та оцінки вразливостей, аналітик з безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем, дізнавач (сфера кібербезпеки та захисту інформації), експерткриміналіст (сфера кібербезпеки та захисту інформації), експерткриміналіст судової експертизи (сфера кібербезпеки та захисту інформації), слідчий з кіберзлочинів, фахівець з криптографічного захисту інформації, фахівець з питань безпеки (інформаційно-комунікаційні технології) [2].

На противагу зазначеному, «у повсякденному житті ми сприймаємо «фахівця» як людину, що володіє спеціальними знаннями й навичками в будь-якій галузі, простіше кажучи – майстра своєї справи» [3].

У «Словнику української мови» фахівець тлумачиться як «той, хто

досконало володіє якимось фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо; спеціаліст» [4]. Тобто, вже усталене у професійному й суспільному обігу поняття «фахівець із кібербезпеки» розширено маркує задіяність у кібербезпековій галузі й використовується в загальному контексті володіння професійною справою. Водночас, конкретніші, прикладні аспекти фахового змісту діяльності в сфері кібербезпеки зафіксовані в зазначених вище назвах професійних робіт у «КП».

Здійснений опис освітнього процесу, що формує концепцію забезпечення кадрів і зміст професійної діяльності в галузі цифрових технологій переконує в тому, що в цій області існує широке коло питань, які потребують подальшого ретельного вивчення в зіставній площині соціально-економічних, професійних, освітніх, педагогічних реалій, проблем, тенденцій, ідей, цінностей, закумульованих в українському досвіді з метою розбудови цілісної парадигми підготовки фахівців на тлі актуальних запитів суспільства і глобальних викликів, що трансформують його потреби, виводячи сучасну спільноту на новий технологічний рівень розвитку.

Список використаних джерел

1. Белова В. В. До питання про проблему управління освітою в зарубіжжі: термінологічний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3. 2018. С. 489-501. Режим доступу: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/11/32021-%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf>
2. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Зміни № 10 до національного класифікатора ДК 003:2010», 2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0810930-21#n10>
3. Носіков О. М.. «Фахівець» за наказом. *Перша кадрова газета «Консультант кадровика»*. *Професійна класифікація*, 9 (117), 2021. Режим доступу: <https://kadrhelp.com.ua/oformlennya-dokumentiv-za-novym-dstu-41632020>.
4. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/fakhivecj>)
5. Ящук Ольга. Кібербезпека: порівняльні аспекти професійної діяльності в контексті підготовки кадрів в Україні й Великій Британії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021, № 9 (113). С. 250-263. Режим доступу: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/25.pdf>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>